

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії**

**Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії**

на тему:

«Макроаналіз податкової системи»

Студентки 2 курсу ОПЗ-21 групи
Гаращук І. В.

Керівник: к.е.н., викладач
Вірковська А. А.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль-2017 р.

Зміст

План.....	3
Вступ.....	4
1. Теоретико-методологічні основи податкової системи.....	6
2. Аналіз стану і тенденцій розвитку податкової системи національної економіки.....	17
3. Проблеми розвитку і функціонування податкової системи України та шляхи їх вирішення.....	23
Висновок.....	27
Список використаної літератури.....	30

План

Вступ

1. Теоретико-методологічні основи податкової системи

2. Аналіз стану і тенденцій розвитку податкової системи національної економіки

3. Проблеми розвитку і функціонування податкової системи України та шляхи їх вирішення

Висновок

Список використаної літератури

Вступ

Податкова система відіграє провідну роль у формуванні доходів держави. У державному бюджеті України саме на податки припадає більша частина доходів (приблизно 85%). В умовах ринкової економіки бюджетні надходження залежать від результатів діяльності суб'єктів господарювання. Тому раціонально організована система оподаткування повинна стимулювати господарську і підприємницьку ініціативу, бути простою і зрозумілою для всіх громадян держави, забезпечувати ефективність процесу стягнення податків. Крім цього, вона повинна бути стабільною.

Історія розвитку оподаткування свідчить, що податки можуть бути не лише джерелом наповнення бюджетів, але й інструментом регулювання тих чи інших соціально-економічних процесів. Як свідчить зарубіжна практика, держава може використовувати податкову систему для перерозподілу доходів між членами суспільства, стимулювати деякі види діяльності. Свідоме використання податків для досягнення визначених цілей відбувається в рамках податкової політики.

В Україні відбуваються глибокі економічні зміни, зумовлені заміною колишнього механізму управління економікою ринковими методами господарювання. Перехід до ринкових відносин спричинився до запровадження умовної податкової системи: використовуючи податки, пільги і фінансові санкції, держава висуває єдині вимоги до підприємств щодо господарювання.

У будь-якій державі юридичні й фізичні особи зобов'язані віддавати частину своїх доходів на загальнодержавні потреби. Досконалість форм і методів передачі цих коштів свідчить про рівень розвитку держави, її економічних і правових інститутів.

В Україні податкове регулювання доходів юридичних осіб і громадян перебуває на стадії становлення. Велика кількість податків, складний механізм їх нарахування в бюджет, часті зміни податкового законодавства

ускладнюють як теоретичне сприйняття окремих податків, так і практичне їх нарахування.

Метою даної курсової роботи є вивчення податкової системи України від початку її становлення, процес її розвитку та стан на сьогоднішній день.

Завдання курсової роботи – розглянути складові податкової системи, дослідити та проаналізувати розвиток податкової системи України, порівняти її з податковими системами розвинутих країн, визначити її недоліки і переваги та висловити пропозиції щодо вдосконалення податкової системи в Україні.

1. Теоретико-методологічні основи податкової системи.

Податкова система – це сукупність загальнодержавних і місцевих податків та зборів до бюджетів усіх рівнів, а також форм, методів установлення, зміни, обчислення, сплати, стягнення, також податкова служба, яка займається податковим контролем.

Податкова система кожної країни відображає її специфічні умови. У світі немає держав з тотожними податковими системами. Однак це не означає, що створення податкової системи і податкова політика ведуться спонтанно. Є певні положення, які визначають підхід держави до цієї сфери своєї діяльності.

Науковий підхід до створення податкової системи передбачає, по-перше, системність, по-друге, встановлення визначальної бази цієї системи і, по-третє, формування правової основи і вихідних принципів.

Принцип системності полягає в тому, що всі податки повинні бути взаємопов'язані між собою, органічно доповнювати один одного, не заходити в суперечність із системою в цілому та іншими її елементами. Системний підхід означає, що мають реалізовуватись функції податків. З позицій фіскальної функції, податкова система повинна забезпечити гарантоване стабільне надходження доходів у бюджет. З позицій регулюючої функції, – забезпечувати державі можливість впливу на всі сторони соціально-економічного розвитку суспільства[4].

Податкова система повинна включати досить широке коло податків різної цілеспрямованості. Система доходів бюджету має включати насамперед такі, які б забезпечували сталу фінансову базу держави.

Найкращими для виконання цього завдання є непрямі податки, а також податки на майно, землю, прибутковий податок з населення.

Кількість податків, на які покладається здебільшого регулююча функція, теж має бути досить значною. Це пояснюється тим, що не можливо за допомогою одного чи двох податків впливати на всі сторони господарської діяльності підприємств, на всі сфери суспільно-економічного життя.

Але платників цікавить не так кількість податків, котрі вони сплачують, як загальна сума податків і їх частка в одержаному доході.

Визначальною базою побудови податкової системи є обсяг бюджетних видатків. Податки з позиції організації фінансової діяльності держави вторинні відносно видатків. Збалансування доходів бюджету з обсягом державних видатків є аксіомою фінансової науки. Відхід від неї призводить до тяжких наслідків - високого рівня оподаткування. Йдеться про інфляцію, яка, по суті справи, теж є своєрідною прихованою формою оподаткування населення. Відмінність полягає в тому, що це відкладені на завтра податки, однак завтра доводиться платити набагато більше, ніж сьогодні. Причиною інфляції, тобто знецінення грошей, є випуск в обіг зайвої їх кількості, не забезпеченої товарною масою. Це, у свою чергу, визначається бюджетним дефіцитом, тобто перевищенням видатків бюджету над доходами. Тож при створенні нової податкової системи слід пам'ятати, що бюджет як фінансовий план держави повинен бути обов'язково балансом доходів і видатків, і нехтувати цим вкрай небезпечно.

Принципи оподаткування, які вперше були сформульовані основоположником теорії оподаткування шотландським економістом і філософом А. Смітом в його класичній роботі «Дослідження про природу і причини багатства народів» ще у XVIII ст. , не втратили значення і до нашого часу. Вони зводяться до чотирьох понять: справедливість, визначеність, зручність, економія (раціональність)[15].

Ці загальні принципи оподаткування поступово розширювались, трансформувалися під впливом соціально-економічних і політичних перетворень, які відбувались у світі. В даний час вони в основному зводяться до наступного:

1. Рівень податкової ставки повинен встановлюватись з врахуванням можливостей платника податків, тобто рівня його доходів. Доход, який залишиться після сплати податків, повинен забезпечувати йому нормальний розвиток.

2. Необхідно прикласти всі зусилля, щоб оподаткування доходів носило одноразовий характер. Багаторазове обкладання доходів чи капіталу неприпустиме.

3. Податки повинні бути обов'язковими

Податкова система не повинна залишати у платника податків сумнівів в уникненні платежу.

4. Процедури розрахунку і сплати податків повинні бути простими, зрозумілими і зручними для платників податків і економічними для установ, які збирають податки. Слід прагнути до мінімізації витрат на стягнення податків.

5. Податкова система повинна забезпечувати раціональний перерозподіл частини створюваного валового внутрішнього продукту і бути ефективним інструментом державної економічної політики.

6. Податки можуть використовуватись як фінансові регулятори з метою встановлення оптимального співвідношення між доходами роботодавців і найманих працівників, між коштами, які направляються на споживання і нагромадження.

7. Необхідно забезпечувати стабільність оподаткування; ставки податків не повинні змінюватись упродовж досить тривалого періоду. Разом з тим, податкова система повинна бути адекватною конкретним етапам економічного розвитку країни; це досягається здійсненням податкових реформ, які забезпечують еволюцію податкової системи.

8. Не можна допускати індивідуального підходу до конкретних платників податків при встановленні податкових ставок і застосуванні податкових пільг. Оподаткування має бути досить універсальним, забезпечувати однакові вимоги і однаковий підхід до платників, з одного боку, і розумну диференціацію ставок та використання податкових пільг - з іншого[7].

Податкові зобов'язання

Основним обов'язком платника податків, зборів та інших обов'язкових платежів є виконання податкового зобов'язання.

Органи державної податкової служби можуть здійснювати нарахування податків, зборів та інших обов'язкових платежів чи вносити зміни до раніше нарахованих сум податку до закінчення терміну давнини, тобто протягом трирічного періоду з останнього дня представлення податкової декларації (розрахунку)[9].

При донарахуванні податків, включаючи суми пені, а також при несвоєчасному надходженні належних бюджету засобів, органи податкової служби списують з рахунків платників у примусовому порядку шляхом виписки інкасових доручень (розпоряджень) установам банку про стягнення прострочених платежів, пені, штрафів та інших санкцій. Суми заборгованості в бюджет списуються на підставі рішення керівника державного податкового органа.

Самостійно визначати суми податкового зобов'язання платника податків може орган податкової служби у випадку, якщо платник не надає у встановлений термін податкову декларацію (розрахунок) чи дані перевірок результатів діяльності платника свідчать про заниження чи завищенні сум його податкових зобов'язань, а також, якщо орган податкової служби виявив арифметичні чи інші помилки в представленій декларації.

При виявленні помилок податковою службою після одержання декларації, податковий орган самостійно здійснює перерахунок відповідно до діючого нормативним законодавством і повідомляє платника про здійснення такого перерахунку і про суми недоплат або переплат.

Виявлена в результаті податкової перевірки заборгованість самостійно погашається платником.

У випадку виявлення податкової заборгованості чи при ненаданні у встановлений термін розрахунку орган державної служби повідомляє першою податковою повісткою протягом трьох робочих днів. Після того

протягом п'яти календарних днів органи податкової служби повідомляють платника податку.

Для підприємства (платника податку) можуть бути змінені терміни виконання податкового зобов'язання, якщо відстрочка здійснена на умовах податкового кредиту, тобто при перенесенні терміну сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів на більш пізній термін на підставі кредитного договору з органом податкової служби

Зміна терміну виконання податкового зобов'язання можливо також при розстрочці при умовах податкового кредиту, що припускає поділ суми податків на кілька термінів оплати на умовах, визначених кредитним договором.

Зміни термінів сплати податків надаються в межах бюджетного року при наявності кредитного договору і з урахуванням фінансового стану підприємства на підставі письмової заяви платника. У заяві вказується сума податків, зборів та інших обов'язкових платежів, по яких платник просить розстрочку, а також термін розстрочки. До заяви платник додає аналіз фінансового стану підприємства, розрахунок прогнозних доходів і графік погашення податкових зобов'язань. Заява і представлені документи податкові органи розглядають у десятиденний термін і повідомляють платника про надання чи відмові у відстрочці. При позитивному рішенні орган податкової служби підписує з платником кредитний договір.

Не може бути змінений термін виконання податкового зобов'язання, якщо порушена кримінальна справа, пов'язана з податковими порушеннями, а також якщо платник є банкрутом чи використовує зміну термінів для приховання своїх коштів, що підлягають оподатковуванню[1].

При ліквідації підприємства майно, майнові права і засоби, відбиті в ліквідаційному балансі, використовуються в першу чергу для повного погашення податкової заборгованості підприємства, далі для погашення інших видів заборгованості, що підлягають безперечному стягненню і виконанню інших видів зобов'язань відповідно до діючого в

Україні законодавства. Майно, що залишилося після оплати заборгованостей, розподіляється між засновниками підприємства відповідно до діючого законодавства.

Відповідно до діючого законодавства, після закінчення встановленого терміну сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, суми платежів є недоїмкою і стягуються з нарахуваннями пені.

При переплаті суми податків, зборів та інших обов'язкових платежів у результаті неправильного їхнього нарахування дані суми підлягають нарахуванню на рахунок платежів майбутніх періодів чи поверненню платнику за його письмовому звертанню. Про суму платежу, що перевищує суму розрахунку, органи податкової служби повідомляють платника в десятиденний термін із дня надходження платежу і виникнення переплати.

Зарахування чи повернення суми, що перевищує розрахункову і надійшла в бюджет, здійснюється в місячний термін із дня подачі платником заяви.

При неправильному нарахуванні податків, зборів та інших обов'язкових платежів податковими органами дана сума підлягає зарахуванню на рахунок майбутніх податкових платежів чи поверненню платнику незалежно від письмової заяви про повернення суми податку, і на цю суму нараховуються відсотки в розмірі дисконтної ставки Національного банку України за кожний день неправильного стягнення, починаючи з дня зарахування суми у бюджет.

Класифікація податків і зборів

Законом України "Про систему оподаткування" визначено, що під податком і збором (обов'язковим платежем) до бюджетів та державних цільових фондів слід розуміти обов'язковий внесок до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, здійснюваний платниками у порядку і на умовах, що визначаються.

Згідно закону України "Про систему оподаткування", податки – це обов'язкові безповоротні платежі фізичних та юридичних осіб до

центрального і місцевого бюджетів, здійснювані у порядку і на умовах, що визначаються законами України про оподаткування[3].

Збори та інші обов'язкові платежі являють собою обов'язкові безповоротні платежі в бюджет чи державніцільові фонди, що вносяться у зв'язку з наданням платнику збору певної послуги або прав.

Усі податки, збори й інші обов'язкові платежі формують бюджетну систему України.

Система оподаткування характеризується її елементами – суб'єкт, об'єкт оподаткування, податкова ставка, податкова квота, джерело сплати (табл. 1.1).

Рис. 1.1 Елементи системи оподаткування

Усі податки класифікують за формою формою взаємовідносин платника та держави, за рівнем запровадження, за економічним змістом, за формою стягнення (табл. 1.2).

Рис. 1.2 Класифікація податків

Найбільшого значення набула класифікація податків на прямі та непрямі. Прямі податки – це податки, які держава стягує безпосередньо з доходів або майна платника податку.

Непрямі податки – це податки, які стягуються у вигляді надбавки до ціни товару і сплачуються споживачами при його купівлі. З підвищенням їх зростають ціни[19]. До них належать:

- Податок на додану вартість;
- Акцизний збір;
- Мито.

Загальнодержавні податки та інші обов’язкові платежі встановлюються Верховною Радою і справляються на всій території України.

Сільськими, селищними, міськими радами встановлюються місцеві податки і збори. Обласними радами встановлюються збори за проїзд території прикордонних областей автотранспорту, що направляється за кордон. Суми місцевих податків (зборів) зараховуються до бюджетів місцевих рад народних депутатів[16].

Контролює діяльність держави у сфері встановлення і стягнення податків податкова політика. Головними критеріями податкової політики є економічна ефективність і соціальна справедливість. З одного боку, податки

мають забезпечити сталу фінансову базу держави, з іншого, - залишити достатньо коштів підприємствам і громадянам з метою збереження максимальної заінтересованості в результатах діяльності. Вся історія податкової політики зводиться до пошуків ідеалів оптимального оподаткування. При цьому держава не може задовольнятися лише загальними пропорціями розподілу валового національного продукту. Вона повинна враховувати інтереси кожного підприємства, кожного члена суспільства.

Податкова політика ведеться, виходячи з певних принципів, що відображають її завдання. Основними принципами є:

- соціальна справедливість;
- рівнонапруженість;
- економічна ефективність;
- стабільність;
- гнучкість.

Принцип соціальної справедливості означає, що держава встановлює таку систему оподаткування, яка враховує всі фактори діяльності юридичних і фізичних осіб – доходи і споживання, майно і приріст грошового капіталу, ресурсну забезпеченість і віддачу вкладених коштів та ін[13]. Така система, за винятком окремих випадків, не може бути надмірно жорсткою для одних чи безмежно ліберальною до інших. Основою реалізації цього принципу є встановлені орієнтири соціальної політики. Вони виступають первинним явищем, а податкова політика – вторинним. Якщо ці орієнтири встановлені неправильно, то й податкова політика не може бути справедливою.

Оскільки не існує абсолютної справедливості, то не може бути й установлені на всі часи абсолютно справедливої податкової системи. Аналогічно не існує ідеально справедливого податку. Кожний вид податку більш влаштовує одні верстви населення і настільки ж не підходить іншим. Принцип соціальної справедливості реалізується не через пошук і впровадження найбільш «справедливого» податку, а шляхом поступового встановлення оптимальної структури податкової системи, яка має

максимально задовольняти всі верстви населення. Саме всі верстви, а не окремі групи, для яких може встановлюватися пільговий механізм оподаткування, а не особливі умови. Порушення принципу соціальної справедливості в податковій політиці неминуче призводить до напруженості в суспільстві, до труднощів в економіці, до негараздів у духовній сфері.

З принципом соціальної справедливості тісно пов'язаний принцип рівнонапруженості. Рівнонапруженість означає, що зобов'язання перед бюджетом устанавлюються для всіх платників згідно з їхніми можливостями і результатами діяльності. Саме поєднання потенційних можливостей і досягнутих результатів може забезпечити рівнонапруженість. Якщо податкова політика виходить тільки з підсумків діяльності, то вона не враховує потенційні можливості платника. Якщо ж податкова політика відштовхується від потенціалу, то вона ігнорує різні результати його реалізації, на які впливає безліч факторів як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

Рівнонапруженість досягається різними способами: в одних випадках – шляхом устанавлення єдиних для всіх платників ставок, в інших, навпаки, – за допомогою їх диференціації. Головне – забезпечення рівноцінних початкових умов для всіх платників податків. Винятки з цього правила допускаються тільки з огляду на певні орієнтири економічної та соціальної політики[5].

Принцип економічної ефективності має два аспекти. Перший, який відображає фіскальну функцію податків, полягає в ефективності стягнення самих податків. Ця ефективність передбачає: забезпечення повноти і своєчасності сплати податків, максимальне виключення можливості ухилення від податків, мінімальність витрат, пов'язаних з обліком платників і збиранням податків, порівняно з надходженнями від цих податків[12].

Другий аспект відображає регулюючу функцію податків і характеризує використання податків як фінансових інструментів. При цьому всі податки поділяються на дві групи. Одну становлять ті податки, в які

закладена регулююча дія, другу – ті, які виконують регулюючу функцію в обмеженій формі або безпосередньо.

Принцип стабільності означає, що податкова політика повинна неодмінно дотримуватися визначених на певний час орієнтирів у розвитку суспільства, змінюватись поступово, еволюційним шляхом.

Необхідність своєчасного реагування на зміни в соціально-економічному житті суспільства визначає принцип гнучкості. Причому гнучкість податкової політики забезпечується насамперед через поступову зміну податкової системи. Така податкова політика і легше сприймається населенням, і приносить більше користі. Податкова ж реформа проводиться при дуже нагальній необхідності.

Отже, принципи стабільності і гнучкості в податковій політиці перебувають у діалектичній протилежності, і держава має забезпечувати оптимальне співвідношення між ними. Не може бути ідеальної системи оподаткування для всіх часів і країн. Однак не можна і безперервно змінювати податкову політику. І та, й інша крайність призводять до негативних результатів [7].

2. Аналіз стану і тенденції розвитку податкової системи України.

Історія сучасної податкової системи України починає формуватися з 1992 року за допомогою постанови Верховної Ради України від 13 грудня 1995 року №466/95-ВР «Про основні положення податкової політики та податкової реформи в Україні» та від 4 грудня 1996 року №561/96-ВР «Про основні положення податкової політики в Україні», а також указом Президента України від 31 липня 1996 року №621/96 «Про заходи по реформуванню податкової політики»[2]. На сьогодні раціональне та ефективно впровадження податкової системи характеризується здатністю пропорційно і системно виконувати фінансову та регулюючу функції. Досягнення економічного зростання можливе тільки за умови ефективності державних програм через застосування податкових важелів (пільги, зниження розміру ставок, спеціальні режими).

Аналіз податкової системи України та шляхи її покращення, вивчені багатьма науковцями, а саме Василюком О.Д., Соколовою А.М., Єфименком Т.І., Юрієм С.І., Поттером М., а також іншими вченими, які досліджували у своїх працях питання у сфері оподаткування.

Податкове законодавство в Україні сформоване на основі нормативної бази, успадкованої від командно-адміністративної системи. Основи української національної податкової політики розроблялись під тиском обставин без належного наукового обґрунтування та аналізу макро- і мікроекономічних наслідків запровадження різних податків і розміру їх ставок, без урахування світового та історичного досвіду формування й розвитку податкових систем. Більшість рішень щодо формування податкової системи в Україні приймалась відповідно до особистих знань, інтуїції або інтересів керівництва держави та її організаційних структур[11].

Відсутність науково обґрунтованих підходів до формування національної податкової системи та до аналізу наслідків від її впровадження

робили і роблять податкову політику не ефективним антикризовим засобом, а однією із основних причин загострення економічної кризи.

Податкова система України складається з платників податків, системи оподаткування та контролюючих органів (табл. 2.1).

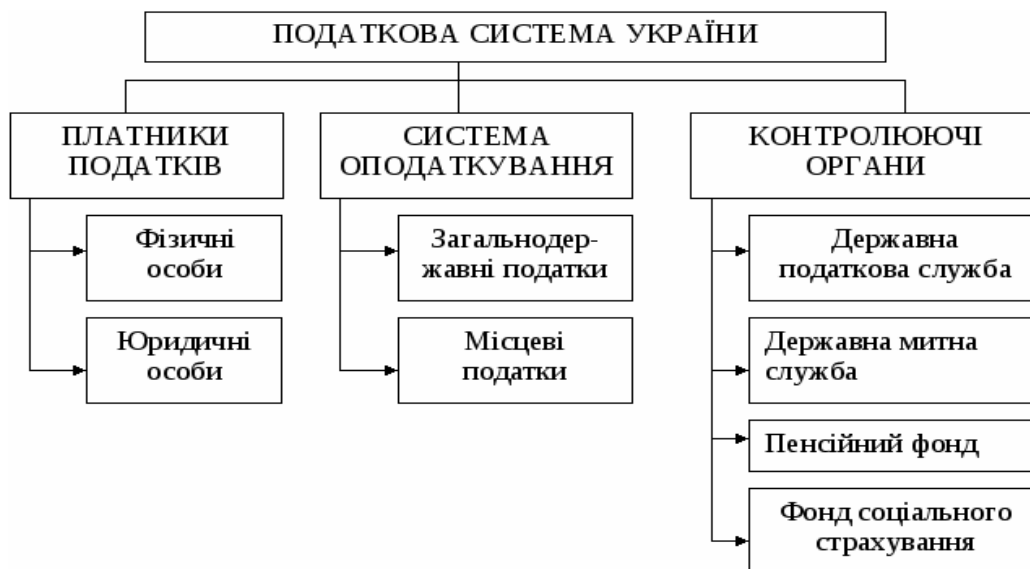

Рис. 2.1 Структура податкової системи

Проблема побудови ефективної податкової системи – одна із найбільш актуальних в процесі становлення в Україні ринкових відносин та інтегрування української економіки в світовий ринок. Її вирішення повинно здійснюватись шляхом вивчення, аналізу і творчого осмислення як існуючої в Україні законодавчої бази, так і накопиченого у світі досвіду в сфері оподаткування.

Чинному податковому законодавству України притаманно включення його до бюджетного права, що й виділяє у податковому регулюванні фіскальні функції. Розповсюджена ідея про те, що податки – це лише засіб для наповнення державного бюджету або, інакше, джерело коштів, необхідних для функціонування держави – безпідставна та обмежена[16]. В дійсності податки суттєво впливають на діяльність господарюючих суб'єктів, податкова система виконує функцію структурування економіки, створює та посилює одні зв'язки або знищує інші.

Недоцільно акцентувати увагу лише на наповненні бюджету з податкових джерел, ігноруючи при цьому те, яким чином процедура його наповнення впливає на економічні процеси. Мова повинна йти про розробку такої податкової системи, яка би забезпечувала або, хоча б, не стримувала розвиток економіки.

Існуюча податкова система не тільки не заохочує, а в ряді випадків прямо перешкоджає зусиллям підприємств щодо розвитку виробництва і підвищення його рентабельності. Вона не відповідає цілям економічної, у тому числі промислової, політики держави.

Податки не люблять платити всі і це характерно для будь-якої країни. Але в Україні багато хто не сплачує податки не тільки тому, що вони великі, несправедливі та їх сума не відповідає тій корисності, що отримується від держави. Закони, що регламентували податкову систему в Україні, весь час змінювались з метою їх погодження з процесами, які мали місце у житті суспільства, за відсутності єдиної податкової політики. Закони про нові податки, збори та обов'язкові платежі приймалися відповідно до поточних потреб в фінансуванні доходної частини бюджету[8]. За таких умов суб'єкти господарювання та фізичні особи опиняються в критичному становищі – більшість громадян в державі просто не в змозі встигнути за змінами, вони не знають, що саме, коли і за яким механізмом вони повинні сплачувати.

Існуюча податкова система України характеризується наступними негативними рисами:

1. Велика чисельність нормативних документів та невідповідність законів та підзаконних актів, які регулюють податкові відносини – станом на початок 2000 року налічується близько 500 нормативних документів, пов'язаних з оподаткуванням.

2. Нестабільність податкового законодавства, а саме численні зміни та поправки до існуючих законів. Тільки відносно податку на додану вартість за два роки було прийнято 40 законів про внесення змін та видано більше 100 роз'яснень та уточнень.

3. Відсутність регулюючої функції та зосередження на фіскальній ролі податків.

4. Наявність законів, які належать до інших галузей права, але зачіпають питання регулювання податкових відносин.

5. Відсутність достатніх правових гарантій для учасників податкових відносин[14].

Поширеними вадами вітчизняної податкової системи вважаються нестабільність, запутаність та складність. Але найголовнішим недоліком є те, що існуюча система пригнічує підприємництво.

Крім того, велика кількість податків та численних бюджетних і позабюджетних фондів цільового призначення істотно ускладнює сплату податків і зборів, контроль за їх сплатою та форми звітності. Така громізка система створює значні незручності безпосередньо для платників податків. Численні зміни та поправки до податкових законів не дають можливості підприємствам нормально функціонувати, впроваджувати нові технології та випускати конкурентноспроможну продукцію.

Загальний аналіз політики держави свідчить, що головним принципом і напрямом діяльності відповідних державних структур протягом тривалого часу було створення умов значного податкового навантаження на суб'єктів підприємницької діяльності[17]. Податкова система характеризувалась посиленням адміністративного контролю за сплатою податків та зборів. При цьому не враховувалося, що дохід, який отримує держава внаслідок збільшення податкового тиску та адміністративного контролю, є менший, ніж економічний збиток, що завдається такими діями господарюючим суб'єктам. Створюється замкнене коло, в якому опиняються держава з постійним і значним дефіцитом бюджету та господарство із спадаючим темпом виробництва.

Намагаючись вирішити проблему податкового тиску та надмірного адміністративного контролю, господарюючі суб'єкти переносять відносини між споживачем та виробником, а також свої доходи у тіньовий сектор

економіки. Результатом цього становиться недоотримання державою частини податкових надходжень та намагання компенсувати це знову ж за рахунок введення нових податків та зборів.

Але збільшення податкового навантаження означає або банкрутство платників податків, або значно більшою мірою, їх відхід до тіньової економіки. Таким чином, діюча податкова система – це та сила, яка підриває національну економіку.

Всі ці проблеми вказують на недосконалість та неефективність чинної податкової системи, на те, що вона сприяє поглибленню економічної кризи. Виникає необхідність проведення податкової реформи та створення єдиного систематизованого законодавчого акту прямої дії, який охоплюватиме всі без виключення питання податкового права та відповідатиме адекватним засадам податкової політики держави.

В Україні необхідно формувати податкову політику, направлену на побудову стабільної та зрозумілої системи оподаткування, зменшення податкового тягаря і забезпечення збалансованості інтересів держави та інтересів суб'єктів господарювання.

Проте роки незалежності відбулися й значні позитивні зрушення: зменшено кількість податків і звільнень від оподаткування, знижено податкові ставки і розширено базу оподаткування, істотно поліпилася практика адміністрування податків. Протягом останніх років ринкової економіки зазначені позитивні тенденції набули більшого застосування.

Так, запроваджено спрощену систему оподаткування малого та середнього бізнесу, скасовано збір до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, удосконалено механізм розрахунків між бюджетом і платниками податків[6].

На сьогоднішній день вітчизняна податкова система має достатньо резервів для підвищення ефективності функціонування, проте більшість суб'єктів господарювання приховують свої доходи від оподаткування, тому що податкове навантаження є досить значним.

Нинішня податкова система сьогодні являє собою велику кількість недостатньо узгоджених нормативних актів, тому виникає потреба в доповненні змінами одного законодавчо закріпленого документу. Цим документом на думку багатьох вчених може стати Податковий кодекс, який буде характеризуватися стабільністю, а саме не змінністю протягом кількох років.

3. Проблеми розвитку і функціонування податкової системи України та їх шляхи їх вирішення.

Реформування податкової системи

Сьогодні в Україні створено податкову систему, яка дає змогу мобілізувати кошти в розпорядження держави, здійснювати їхній розподіл і перерозподіл на цілі економічного й соціального розвитку.

Податкова система України виявилася неадекватною щодо умов перехідної економіки, створила значні податкові навантаження на суб'єкти господарювання, призвела до невиправданого вилучення обігових коштів підприємств, виникнення додаткової потреби в кредитних ресурсах. Значними є деформації та нестабільність у ставках, визначенні бази й періодів оподаткування[16]. Негативно вплинули на результати господарської діяльності підприємницьких структур значні нарахування на фонд оплати праці. Надмірна кількість податкових пільг зумовила необґрунтований перерозподіл валового внутрішнього продукту, створила неоднакові економічні умови для господарювання. Усе це призвело до виникнення значного неофіційного сектору економіки, ухилень від оподаткування, створення податкової заборгованості.

Аналіз економічного стану держави свідчить, що без реформування податкової системи змінити ситуацію на краще не можна.

Серед головних чинників, які зумовлюють необхідність податкової реформи у будь-якій країні, є передусім такі:

- зміна форм власності, умов економічного розвитку та соціально-економічної організації суспільства, що створює об'єктивну основу для реформування податкової системи, визначає основні напрями та цілі податкової реформи, її глибину з урахуванням досягнутого рівня соціально-економічного розвитку країни, формує можливості реалізації наявного потенціалу її продуктивних сил;

- закономірний суспільний розвиток, що проявляється в постійному намаганні суспільства оптимізувати податкову систему і неможливості досягнути цього оптимуму;

- зміна концепції оподаткування, яка, як правило, має відображати об'єктивну економіко-політичну ситуацію в країні, соціально-економічний стан її населення та зміну пріоритети держави[10].

Треба зауважити, що у ході реформування податкової системи України йдеться не лише про зниження рівня оподаткування.

Суть питання в тому, що за нинішніх умов бюджет є майже єдиним джерелом фінансування витрат на потреби соціального захисту населення та утримання соціально-культурної сфери. Ці витрати здійснюються сьогодні за мінімальними нормативами щодо рівня соціальних благ і послуг, тому скорочення доходів бюджету може призвести до низки небажаних соціальних наслідків.

На будь-якому етапі розвитку держави є певна межа зниження витрат бюджету та рівня його дефіциту, перевищувати яку економічно недоцільно. Зниження рівня оподаткування, як підтвердив досвід проведення податкових реформ у розвинутих країнах, не супроводжується швидким зростанням податкових надходжень до бюджету через уповільнену реакцію економічних суб'єктів на зниження податків. Воно не впливає і на темпи економічного зростання.

Для задоволення передбачених чинним законодавством соціальних потреб за допомогою податкової системи треба перерозподіляти 39-40% від валового внутрішнього продукту, включаючи кошти Пенсійного фонду. Подальше зменшення питомої ваги обсягу перерозподілу ВВП через податки нереальне і може мати досить негативні й непередбачувані наслідки[18].

У ситуації, що склалася, стає дедалі очевиднішою необхідність науково обґрунтованої концепції доходів держави. Ця концепція має враховувати умови економіки перехідного періоду, особливості й наслідки

системи державного регулювання економічних і соціальних процесів, які були в минулому, та прогресивний зарубіжний досвід.

Основним положенням, що має визначати структуру податкової системи, є наявна система витрат держави на економічні й соціальні потреби, визначена законодавством. Без докорінної зміни складу й структури витрат держави не можна реформувати податкову систему.

Удосконалення системи оподаткування має відбуватися шляхом поступового зниження податкового тягаря в процесі поетапної податкової реформи. Основними відправними елементами цієї реформи повинні бути:

- науково обґрунтована державна політика доходів, законодавче закріплення якої має бути відображене в Податковому кодексі;

- система оподаткування має сприяти розвитку певних галузей економіки. Необхідно посилити податкові методи регулювання темпів і пропорцій розвитку економіки. Держава повинна мати змогу впливати на всі складові процесу виробництва – оплату праці, виробничі основні й оборотні фонди, рівень прибутковості;

- система оподаткування повинна мати інвестиційну й соціальну спрямованість;

- зміни в системі оподаткування мають здійснюватися одночасно з реформуванням системи оплати праці, пенсійного забезпечення, вдосконаленням соціальної сфери;

- розширення неподаткових форм і методів мобілізації доходів бюджету за рахунок оренди державного майна, дивідендів від частки державної власності в акціонерних підприємствах, продажу державного майна;

- основу податкової системи мають становити прямі податки, тобто податки, де об'єктом оподаткування є дохід фізичної особи, прибуток юридичної особи, земля, майно та капітал;

- непрямі податки повинні використовуватися лише у формі акцизів для обмеження споживання деяких видів товарів, можливостей виробника-

монополіста в одержанні необґрунтовано високих доходів, а також для оподаткування предметів розкоші, захисту власного виробника;

- потрібно збільшити перелік податків за забруднення навколишнього середовища, наприклад, засмічення місць суспільного призначення;

- застосування при оподаткуванні обґрунтованої різності ставок податків залежно від видів діяльності й розміру одержуваного прибутку або доходу;

- умови оподаткування мають бути прості й зрозумілі платникові, податок має стягуватися у зручний для платника час і прийнятним методом;

- чітке розмежування податків, що зараховуються до державного і місцевих бюджетів, розширення прав органів самоврядування у сфері оподаткування;

- подальше використання митних тарифів як механізму вдосконалення оподаткування у зовнішньоекономічній діяльності[10].

Отже, реформування чинної системи оподаткування повинно здійснюватися у двох напрямках. По-перше, за допомогою вдосконалення обчислення і стягнення окремих податків; по-друге, за допомогою скасування деяких видів податків і зборів.

Висновок

Збір податків – виключне право держави, жоден інший суспільний інститут не має такого права. Адже держава є політичною організацією, яка представляє все населення на певній території на відміну від будь-якої іншої організації, що діє в суспільстві і представляє окремі локальні групи інтересів за ознакою

Тому держава повноважна встановлювати і збирати податки з усіх суб'єктів (фізичних і юридичних осіб), що перебувають на її території, як певну плату за послуги, які вона надає суспільству, забезпечуючи ті чи інші спільні потреби всіх громадян. Податки – основа формування бюджету країни, а отже і фінансування цілої низки суспільно необхідних галузей життя – освіти, науки, культури, медицини, соціальних та економічних програм тощо, утримання державного апарату. Світова практика збирання податків накопичила величезний обсяг знань у податковій сфері. Практика податкової системи України функціонує і розвивається в одному напрямі з податковою практикою інших держав світу, що розвиваються. Аналізуючи історичне минуле, зазначимо, що за певних обставин податки можуть бути вирішальним чинником розвитку суспільства в цілому – допомагати йому виходити з кризового стану, або, навпаки, – призводити до кризи, зміцнювати існуючу владу чи спричиняти її падіння. Податки можуть бути інструментом впливу на зростання економічної ефективності й економічного прогресу суспільства, сприяти розвитку передових технологій, нових галузей економіки, конкурентоспроможних галузей на світовому ринку. Таким чином, податкова система повинна включати досить широке коло податків різноїцілеспрямованості. Система доходів бюджету має включати насамперед такі, які б забезпечували сталу фінансову базу держави.

Отже, надійність та ефективність податкової системи залежать від двох факторів: раціональності побудови податкової системи і рівня організації податкової служби держави (це сукупність державних органів, які організують і контролюють надходження податків, податкових і окремих

видів неподаткових платежів). До системи органів державної податкової служби належать: Державна податкова адміністрація України; державні податкові адміністрації в областях, місті Києві; державні податкові інспекції в районах, містах, районах у містах. , а також у складі органів державної податкової служби знаходяться відповідні спеціальні підрозділи з боротьби з податковими правопорушеннями.

Врешті, необхідно формувати суспільну свідомість доброзичливого ставлення до податків, до обов'язку їх добросовісної сплати. При цьому платники податків обов'язково повинні бачити суспільну ефективність їх сплати і відчувати цю ефективність особисто. Тільки дотримуючись принципу: «Я дбаю про країну, а потім країна дбає про мене» можна побудувати могутню економічно розвинуту державу.

В Україні сучасний зміст основних податків неадекватний тим, що діють у країнах з розвинутою ринковою економікою. Вони не стали специфічною підсистемою виробничих відносин.

Податки не сприяють нарощуванню виробництва і фінансовому оздоровленню підприємництва. У чинній системі оподаткування переважають фіскальні інтереси бюджету і не працюють функції регулювання і стимулювання. Оподаткування досягло такого рівня, що робить виробництво не вигідною сферою вкладення капіталу, гальмує структурну перебудову підприємства.

Діюча податкова система України не повною мірою відповідає вимогам нинішнього стану економіки та суспільних взаємовідносин і вимагає кардинальної заміни окремих елементів податкових механізмів. Для цього не обов'язково повністю замінювати чинні елементи податкової системи, оскільки це може призвести до хаосу, знищення звичних для платників податків механізмів. Тому при підготовці розділу проекту Податкового кодексу України, яким регулюється справляння податків, не ставилася мета вносити кардинальні зміни до порядку його справляння, а лише передбачалося їх вдосконалити.

Але, як свідчить світова практика, введення нових економічних реформ приносить очікуваний ефект не одразу, а через певний час. То наслідки від цих нововведень проявляться лише через 10-15 років.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» :[Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030889.html
3. Постанова «Про Державну фіскальну службу України» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п/ed20140521>
4. А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. Податкова система. Тернопіль - 2009. №8. - С. 27-32.
5. Базилевич В. Д., Базилевич К. С, Баластрик Л. О. Макроекономіка. - 2016.- №3. - С. 32-36.
6. Білова Н., Місцеві податки і збори по-новому: знайомимося та готуємося до сплати / Н. Білова // Податки та бухгалтерський облік. - 2015.-№1-С. 19-22.
7. Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедева В. К. та Ін. Національна економіка: За ред. В. М. Тарасевича - 2009.-С. 20-46.
8. Бурденко І.М Аналіз стану й напрями розвитку податкової системи України та її вплив на зростання економіки / І. Бурденко, О. Кравченко // Актуальні проблеми економіки. - 2016.- №5. - с. 17-19.
9. Дідківська Л. І., Головка Л. С. Державнерегулювання економіки. - 2014. - №2- С.11-14.
10. Держава - податки, бізнес (із звітового доповіді фіскального регулювання економіки) [Текст]: монографія / За ред. В.Л. Андрущенко, В.М. Федосова, В.М. Суторміної. – 2011.
11. Іванов Ю.Б. Сучасні проблеми податкової політики [Текст]: навч. посібник / Ю.Б. Іванов, О.М. Тищенко. - 2016. - №12 – С. 36-38.
12. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування [Текст]: монографія / за заг. ред. проф. Ю.Б. Іванова. - 2007.
13. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: Монографія /П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул.- 2010. - №10 – С.15-27.
14. Сідельникова Л.П. Роль податку на додану вартість у забезпеченні фінансування державних видатків [Текст] / Л.П.

- Сідельникова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2015. - С.22.
15. Соколовська А.М. Основитеорії податків [Текст]: навч. посіб. / А.М. Соколовська. - 2010.
 16. Швабій К. Податки з доходу фізичних осіб: проблеми і перспективи [Текст] / К. Швабій // Вісник податкової служби України. - 2016. - №8. - С. 27-32.
 17. Шевчук В.О. Гармонізація податкового законодавства у країнах Європейського Союзу: досвід для України [Текст] / В.О. Шевчук, Р.Ю. Римарська // Стратегічні пріоритети. - 2015. - № 11. - С. 11-23.
 18. Шелудько Н.М. Проблема тіньової економіки в Україні [Текст] / Н.М. Шелудько // Фінанси України. - 2002. - С. 20-46.
 19. Фліссак Н. Шляхи реформування податкової системи України / Н. Фліссак // Вісник податкової служби України. - 2014. - № 4. - С. 11-23.